

MAASTRICHT ETA EUROPAR BATASUNA

GURUTZ ANSOLA

Maastricht-eko Tratatuak bi ardatz ditu: bata, politika-batasunarena, eta bestea, ekonomi eta moneta-batasunarena. Lan honetan ekonomi eta moneta-batasunari lotuko naitzaio, aurreko lan argitaratuari jarraituz (Ik. *Jakin*, 68 zk., 1992). Orduan, txosten bat genuen aztergai. Delors txostena, alegia. Orain, Tratatu-testu bat. Maastrichten onartutako Trataturia (1992-II-7). Hark proposatu egiten zituen bideak. Honek, aldiz, erabaki eta agindu egiten ditu.

SARRERA

Europar Komunitateak eginkizun larriak hartzen ditu bere gain:

- Komunitate osoaren garapen harmoniaduna eta orekaduna.
- Hazkunde iraunkor inflaziorik gabea eta ingurunea errespetatuko duena.
- Nazioen elkarrekiko hurbilpena edo konbergentzia.
- Lana eta gizarte-laguntza.
- Europarren bizimodua hobetzea.
- Herrien arteko atxekimendu eta solidaritatea.

Helburuok iritsi ahal izateko hiru indar-eragile, elkarren osagarri direnak, prestatu ditu Maastricht-en Europar Komunitateak:

- Barne-merkatu bakarra eta amankomuna.
- Ekonomi eta moneta-batasuna (UEM).
- Komunitateak berak eramango dituen ekintzak eta programak.

Barne-Merkatu Bakarra burutua egongo da 1992. urtea bukatzerako. Barne-muga oro desagertuko da. Merkatu-eremu bakar eta libre horretan barrena, merkantziak, zerbitzuak, pertsonak eta kapitalak inolako trabarik gabe mugitu ahal izango dira. Europar ekonomia erabat indartsuago bihurtuko da. Izan ere, faktore ekonomikoak modu eraginkorragoan erabiliak eta enplegatuak izango bait dira.

Aipatu ditugun helburuok lortzeko, ordea, ez da aski merkatuaren eragina. Barne-merkatua osatu eta indar berriz bete behar da. Eta ekonomi eta moneta-politikaren batasuna da, hain zuzen, merkatuari dinamika hori eman dakiokena.

POLITIKA EKONOMIKOAREN BATASUNA

Estatuek politika ekonomikoa gidatzen jarraitzeko autonomia zabala gordeko dute. Moneta-politikaz baliatzerik ez dute

izango. Aldiz, aurrekontu-politika nazionalak lehen mailan jarriko dira. Hala ere, Estatuak ekidin egin beharko dituzte gehiegizko defizitak. Debekaturik dago defizitak monetizatzea, hau da, Banku Zentralek administrazioari kredituak ematea, ez da zilegi. Bestalde, Komunitateko Kontseiluak politika ekonomikoaren norabide eta xede nagusiak jarriko ditu.

Hitz batean, aurrekontuen autonomiak baditu, nahiz disziplina aldetik, nahiz koordinazio aldetik, datozkion hersturak.

MONETA-POLITIKA

Moneta bakarra erabiliko da Europar Komunitatean, azkarrenik 1997. urtetik, beranduenik 1999. urtearen hasieratik. Europar Banku Zentralean sortuko da eta Estatu-kideen Banku Zentralekin elkartuz sistema berria eraikiko da, Europar Banku Zentralean Sistema. Kanbio-politika ere esku batek eramango du. Ecu-aren eta Komunitatez kanpotik diren beste moneta guztien arteko harreman eta trukeak Europar Banku Zentralean esku egongo dira.

Moneta-politika bakarraren xede nagusia prezioen egonkortasuna bermatzea eta inflazioari behean eustea izango da.

Bistan da, moneta-batasunak dakartzan aldakuntzak sakinak direla. Horregatik, komunitate-kideek prestaera burutu behar dute. Baldintzak ezarri zaizkie inflazioaren, interes-tipoen, kanbioen, aurrekontu-defiziten eta zor publikoaren alorrean. Eta konbergentzi lan hori egiteko, Estatu bakoitzak egitarau berezia prestatu behar du, Komunitateko Komisioak onartu behar duena.

LEHEN ETAPA: 1993-XII-31 ARTE

Lehen etapa datorren urtearen azkenean bukatzen da. Ordu-rako, konbergentzi egitarauak martxan jarri behar dira. Maastricht-eko Tratatuak lau irizpide ipini ditu ekonomia naziona-

len artean elkar hurbiltze iraunkorra erdietsi den ala ez erabakitzeke. Hurbilbidea burutzeko 1996 arterainoko epea eman da.

Hona hemen lorkizunok:

- *Prezioen egonkortasuna edo inflazio-tasen hurbilpena.* Eredu edo jomuga gisa, inflazio gutxien daukaten hiru Europako nazio hartuko dira.

- *Defizit eta zor publikoak.* Defizitak ez du %3 gainditu behar eta zor publikoak, BPGarekin erkatuz, %60 behetik egon behar du. Finantza publikoen egoera eutsiezina edo jasanezina bihur ez dadin erabaki dira disziplina-arauok.

- *Kanbio-tipoen egonkortasuna.* Jakina denez, Europar Moneta-Sisteman kanbioak zerrenda estu baten barnean mugitu daitezke. Moneta orok zerrendaren mugak errespetatu egin behar dira, bi urtetan gutxienez. Eta, denbora berean, monetaren desbaliapenik egiterik ez da zilegi.

- *Interesen hurbilpena.* Inflazioa jaisteak, defizitak arintzeak eta kanbio egonkorrek zera erakarri behar duela, dio Maastricht-eko Tratatuak, alegia, epe luzerako interes-tipoen arteko diferentziak moztea.

BIGARREN ETAPA: 1994-I-1EAN HASI

Bigarren etapan emango diren aldaketa-pausoak aipatuz hasiko gara.

- Europar Moneta Institutua (EMI). EMIren eginbideak izango dira:

- Banku Zentral Nazionalen elkarlana eta koordinazioa sendotzea.
- Europar Moneta Sistemaren egoera zaintzea.
- Ecu-aren erabilera erraztu eta hedatzea.

- *Banku zentralen independentzia.* Banku Zentralek gobernuengandik aske bilakatu behar dute. Lege-aldaketak egin behar dira, horretarako, legebiltzarrek.

- *Konbergentziaren frogantza*. 1996. urtean, estatuek nork bere konbergentzi azterketa garaitu beharko dute. Gorago aipatu lau baldintzaz gain, bakoitzari galdetuko zaio nolako aurrerapenak egin dituen honako gai hauetan: Ecu-aren erabilera, merkatuaren integrazioan, produktibitate eta alokairu-kostuetan... Deitik gora badira esamina garaitzen dutenak, Kontseiluak erabakia hartuko du zein egunetan hasiko den hirugarren edo azken etapa.

- *Estatu-kide lekoragarriak*. Konbergentzi baldintzak betetzen ez dituen Estatua, lekora geldituko da. Ez da Europar Banku Zentralen Sistemari sartuko. Aldiro, esamin berrietara deituko zaio lekora gelditu den Komunitate-kideari.

AZKEN ETAPA. EUROPAR MONETA BATASUNA OSATURIK

1. Azken etapa irekitzen den egunean, Kontseiluak europar moneten arteko kanbio-neurriak finkatuko ditu, zeintzuk atzerazinezkoak, birraldazinezkoak, geldituko bait dira. Era berean, Kontseiluak zehaztu eta ezarriko ditu Ecu-a eta Komunitateko moneta nazionalen arteko kanbioak. Ecu-a, honela, moneta bete eta osoa izatera iritsiko da.

2. Europar Banku Zentralak banku zentral nazional guztiekin batera osatzen dute Banku Zentralen Europar Sistema. Honek aske eta menpekotasunik gabea izan behar du. Bere xede nagusia presioen egonkortasunari eustea da, hots, inflazioa menpean edukitzea. Horrexegatik, Sistemari dagokio monetar politikak gidatu eta zuzen-zuzenean eramatea. Gordairu eta erreserba ofizialak berak gordeko ditu.

Banku-bilete berriak, Ecu-tan, nork jaulkiko ditu? Baimena Europar Banku Zentralak bakarrik eman dezake. Aldiz, jaulki eta zabaldu, nahiz EBZk nahiz banku zentral nazionalek egin dezakete. Ecu-txanponak ateratzeko ahalmena Estatu-kideen eskuetan gelditu da, nahiz eta kopurua neurripean egongo den.

EBZk kapitalen merkatuetan esku hartuko du. "Open-market" eragiketarak egin ahal izango ditu.

Maastricht-eko Tratatuak xedatzen duenaren arabera, beranduena 1999az geroz, Europar moneta bakarra izango dugu, Europar Banku Zentrala gidari nagusi delarik.

KOMUNITATEAREN EGITARAU OROKORRAK

J. Delors-ek aurtengo otsailean egin du Europar Legebiltzarrean Maastricht-eko Tratatuaren agerpena.

Heldu diren urteak ez ditu argitsuak ikusten Delors-ek. Mundua norabide jakinik gabe omen dabil. Ahuleriak jota dago Europako ekonomia bera ere. Gaitz dauka hazkunde-polo autonomoa izatera iristen. Goragi dago langabezia. Industriak arestian beregan zituen aurrenpuntu eta abantailak galtzen doaz. Etorkizuneko teknologietan ez dabil indartsu. Ikerkuntzari eskaintzen zaizkion baliabideak eskasak dira.

Europar Komunitateak ez dauka geldi egoterik, aldakuntza horien aurrean. Erronka jaurti zaio Europari eta, Komisio-buruak dioenez, Maastricht-ek erantzun egin nahi dio, nagusiki, hiru aldetatik:

- Industriaren konpetitibitatearen aldetik.
- Europar zeharreko sareen bidez.
- Kohesio edo elkar atxekimenduaren aldetik.

Industri alorrean, Komunitateak ahaleginak egingo omen ditu ikerkuntzaren eta teknologi aurrerakuntzaren oinarriak sendoagotzen. Arazoa da ea estatuek aski medio emango dioten.

Europar zeharreko sareak Garraioak, telekomunikabideak eta energiak ezinbesteko dituzten azpiegiturak adierazi nahi da. Sareon bidez elkar lotu eta elkar jarraieran ipini, estatuek dauzkaten azpiegiturak. Mugak deuseztatuko direlarik, azpiegitura horiez baliatuz, europar sareak hedatu.

Elkar atxekimendu edo kohesioa. Merkatuak ez du, berak bakarrik, ekonomiaren eta gizartearen harmoniazko garapena ekarriko. Komunitateak iritsi nahi duen helburu hori lortzeko, ezinbestekoa da herrien elkarren arteko atxekimendu edo kohesioa.

Maastricht-eko Tratatuak dioenaren arabera, kohesioa lortzeko Europako eskualdeen artean dauden bizi-maila diferentziak moztu behar dira. Horretarako egoera makurrean dauden eskualde atzeratuei lagundu behar zaie.

Estrategia hori estatuetako gobernuak eta komunitateak elkarlanean burutzekoa da. Komunitateak, lehendik banatzen dituen fondo estrukturalak gain (FEDGA, FSE, FEDER...), kohesio-fondo berria sortuko du datorren urtea bukatzerako. Ingaruneari begiratzeko eta garraio-sareak hedatzeko izango dira kohesioaren baliabideak. Errenta-maila apalean daukaten Estatuak joango dira. Berariaz diot Estatuak doala kohesio-laguntza. Eta ez erregio edo eskualdeetara zuzenean.

Delors-ek berak esanak adierazten du ezin hobeki: "Orain arte politika erregionala izan dena eskualdeentzat, honen antzeko zera izango da kohesioaren aldeko laguntza estatuentzat".